

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XII. Idem (a) Vitrosiensi Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

quam sui homicida, ut latè probavi in cap. 4. de corpore vitiatu. Nec obstat secunda difficultas, cuius solutionem dabimus sequenti commentario.

10. Suprà traditis obstat textus in cap. non est nostrum 23. q. 5. ubi ait D. Hieronymus: *Non est nostrum ne sitrum mortem arripere, sed ab aliis illatam libenter sustinere; unde & in persecutionibus non licet propriam perire manu, absque eo ubi castitas periclitatur; sed percutienti colla submittere.* Et quibus deducitur, servanda castitatis causâ licere sibi mortem inferre: igitur in presenti casu, sive sponte, sive casu fœmina se præcipitasset, cum servandæ castitatis causâ id fecisset, nunquam ecclesiasticâ sepulturâ privanda erat. Pro cuius textus expositione Lessius lib. 1. de iustitia, cap. 9. dub. 6. num. 23. & alii, quos refert, nec impugnat Lugo tom. 1. de iustitia, disput. 10. sect. 1. num. 16. non reputant inconveniens dicere, quod Sanctus doctor in illa sententiâ fuerit, quæ ob custodiam virginitatis asserit, se occidere licere, Glossæ ibi, Turrisicrem. Barbosa de dictionibus, dict. 2. Cenus post lib. qq. can. sing. 2. num. 4. Joannes Major in 4. disput. 15. quest. 19. existimarunt verba illa, *absque eo*, non esse exaudienda exclusive sed inculivè, ut plerunque accipiuntur, cap. 4. Cantuarum, in illis verbis, *absque eo, quod intrinsecus later: & l. meminisse, ff. offic. Procons. l. 1. ff. de pignorat.* Sed his solutionibus ommissis dicendum est, nemini licere se interimere, etiam ob servandam castitatem, ut docet D. Augustinus lib. 1. de civitate Dei, cap. 26. aliquando tamen id non turpe putari, quia factum fuit ex inspiratione divina, ut de Sancta Polonia, quæ se in rogam injecta, refert Eusebius lib. 6. cap. 33. & de aliis D. Ambrosius de virginibus lib. 3. cap. 2. Sanctus Chrysostomus homil. de SS. Veronico, & Profodice, & homilia de S. Pelagia, ubi testatur, multas sacras virgines, ut persecutorum vim effugerent, pectora gladiis confodisse. D. Hieronymus in Iovinianum epist. 1. & de duabus fœminis in flumen projectis; idem narrat Procopius lib. 2. de bello Persico; & exemplum simile presenti casui refert Bernardinus Scardeonius lib. 2. antiquit. verbis Patav. class. 14. ubi refert Elizabetham è ponte se præcipitasse, ut è manibus militum pudicitiam ejus attentantibus se eriperet. Cui Joannes Noventanus Patavinus hoc epitaphium posuit.

*Euganeas in mereferens virtute puellas,
Hoc jaceo indignè condita virgo loco.
Nam cum me peteret lascivum miles ad usum,
Munera posse mori magna suere mihi.
Disce, age, sit quanti conservans virgo pudorem.*

Pro quo nihil timui perdere corpus aquis.

Tales enim fœminas inspiratione divinâ hoc fecisse creditur, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 64. art. 5. ubi Cajetanus & alias Gentiles, quibus fidei lumen deficiebat, potius ignorantie, quam desperationis causâ mortem sibi conscivisse credimus, ut de Lucretia refert & probat Ambianus ad Tertul. cap. 4. ad Martyras, observ. 2. & de Cleopatra idem tradit Grotius lib. 2. de jure belli, cap. 19. in not. ubi de virginibus Milesiis agit. Unde D. Hieronymus in dicto cap. non est nostrum, in illis verbis, *absque eo, ubi castitas periclitatur*; accipiendus est juxta exempla proximè relata, accedente videlicet inspiratione divinâ; tunc enim ob servandam castitatem, vel similem causam licet propriâ perire manu, ut docuit D. Augustinus lib. 1. de civitate Dei, cap. 26. Profœquantur ipsius textus interpretationem Mesana de difficilior. D. Hieron. locis, verbo Occidere sc. Vellosillus in advert. ad Hieronym. tom. 5. quest. 2. Theophilus tom. 4. lic. 3. de vitiiis, sect. 3. cap. 1. qui dicta verba D. Hieronymi accipit ita, ut Sanctus in eis nihil affirmet, nec probet, licere ob castitatem servandam suimetipsius occisionem.

CAPUT XII.

Idem (a) Vitroviensis Episcopo.

Sacris est canonibus institutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communemur defunctis, & ut careant ecclesiasticâ sepulturâ, qui priùs erant ab ecclesiastica unitate præcisi, nec in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint. Unde si contingat interdum, quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in cimiterio ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab ecclesiastica sepultura jactari. Quod si discerni non poterunt, expedit non credimus, ut cum excommunicatorum ossibus corpora tumulentur fidelium, cum licet non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen celebris, vel speciosa non profuit.

NOTÆ.

(a) *Vitroviensis.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 3. sed legendum est *Nidrosiensis*, ut jam probavi in cap. sacris, de his quæ vi, ubi extat alia pars hujus Decretalis.

COMMENTARIUM.

EX fragmento epistolæ Innocentii III. hic relato sequens deducitur disputanda assertio: *Excommunicati non sunt tradendi sepultura ecclesiastica; & si de factis intra Ecclesiam sepeliantur, citius & exhumandi sunt, si discerni possint ab aliis fidelium corporibus, alias ibi relinquantur.* Probant eam textus in cap. quicumque 11. 13. quest. 3. cap. 1. cap. sane, 24. quest. 2. cap. consultur, de consecr. Eccles. cap. quod in re, de penit. & remiss. cap. su-

2.

Concl.

sio deducit

citius &

exhumandi sunt.

per quodam, de statu monach. cap. ad hęc 5. cap. ut privilegia, de privil. cap. a nobis. el. 2. de sent. excomm. cap. Episcoporum, de privil. lib. 6. cap. quicumque, de hęretic. eod. lib. cap. is qui, eod. tit. lib. 6. Clement. 1. hoc tit. Alexander III. epist. 40. que extat inter eas, quas edidit Sirmundus, ibi: *Prohibeatis, ne quolibet excommunicatos ad divina officia, vel sepulturam recipere audeant; & si quos excommunicationis vinculo innodatus sepelierunt, eos appellatione, & contradictione non obstante demulcare, & de cameterio episcere non postponant.* Innocentius noster lib. 1. registr. 13. epist. 60. ibi: *Faceremus de cameterio ecclesiastico exhumari.* Et lib. 4. epist. 26. ibi: *Cameteria verò, in quibus excommunicatorum corpora per suorum violentiam propinquorum sepulta fuerunt, reconcilianda erunt.* Consonant lex 14. tit. 10. lex 8. tit. 13. p. 1. Illustrant ultra congestos à Barbosa in presenti, & in cap. ad hęc 5. de privileg. & de jure Eccles. lib. 1. cap. 10. num. 40. Felicianus Vega in cap. intelleximus 7. num. 25. de judiciis, Suarez de censur. dispur. 11. sect. 4. Spontanus de cameteriis, 1. p. lib. 4. cap. 7. Gutierrez lib. 1. canonico. cap. 1. num. 30. lae Ricciulus de jure person. lib. 4. cap. 6. n. 45. Jul. Lavorus tit. 2. lucubr. cap. 13. num. ult. Besquetus in notis ad Innoc. III. lib. 1. epist. 60. plures referens Gibalinus de censuris disquisit. 7. p. 1. q. 2. fuse Murga tom. 2. disquisit. mor. disquisit. 3. per totam, Teophilus tom. 14. de literis moni. lib. 2. cap. 2. fol. 417.

3.
Impu-
gnatur
gradia
assortio.

Sed hęc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; certum enim est, crimina morte extingui, & per consequens eorum personas post mortem reorum cessare, l. defuncto 6. ff. de public. judic. l. ex judiciorum 20. ff. de accusat. l. si pena 20. ff. de penis, l. 1. ff. de privat. delict. l. constitutionibus 33. ff. de obl. & act. l. sicuti 38. l. pupillus 111. ff. de reg. jur. l. 1. & 7. C. si reus, vel accusator, cap. quorundam, 23. dist. cap. admonere 32. quest. 2. cap. causam, el. 2. qui fil. sint legitim. plura Petrus Barbosa in l. filius 15. ff. de judiciis. Decianus tract. crim. lib. 5. cap. 57. Antonius Gomez lib. 3. variar. cap. 1. num. 78. Schifordeg. lib. 1. ad Fabrum, tract. 10. per totum, & lib. 2. tract. 1. quest. 9. Vega in dicto cap. intelleximus, num. 27. Amaya in l. 10. C. de jure filio: qui enim ex hac vita decedunt, quasi ad superius tribunal adducuntur. Glossa in cap. 1. 26. q. 7. & sic à judico humano eximuntur, dicto cap. quorundam, 23. dist. facit Optatus lib. 6. dum in Donatistas invehitur insepultos relinquentes Christianos ibi: *Si inter viventes fuerat certamen, odia vestra vel mors aliena compestat; jam tacet cum quo paulo antè litigabas; quid insulas funeri? quid impetis sepulturam?* Deinde quia in defuncto deest principalis ratio pęne insligendę, quia, ut ait Consultus in l. pęna, ff. de penis, pęna constituitur ad emendationem hominum, quę emendatio in defuncto deficit: ergo decedentes in excommunicatione non debent tam gravi pęnã puniri, videlicet privatione sepulturę ecclesiasticę, aut si jam sepulti sunt, exhumatione; præcipue cum tam immanis sit privatio sepulturę: unde de Gentilibus in Christianos favientibus conquerebantur Tertul. in apolog. cap. 37. *Nec mortuis parcunt Christianis, quin illos de requie sepultura de asylo quodam mortis, jam alios jam nec totos avellant, dissecant, disrraham.* Lactantius lib. 5. divin. instrit. cap. 11. D. Ambrosius epist. 3. contra Symmachum. Augetur

primò hęc dubitandi ratio ex eo; nam quilibet Catholicus habet jus, ut sepeliatur in sepulchro majorum, cap. 1. ubi probavi, hoc tit. de excommunicatione non privat excommunicatum dominio rerum suarum, aut juribus sibi competentibus: igitur sepeliri poterit in sepulchro majorum. Secundò adversus rationem illam ab Innocentio adductam: Quibus non communicamus vivos, non communicemus defunctis, sic insurgo. Cum mortuis nullum commercium, nullaque communitio est, & inter animas à corporibus separatas, & vivos aliena conversatio est, ut probat Abulensis ad D. Marbaum, cap. 25. quest. 295. ex sanctis Patribus probant Mendoza q. 5. quodlib. Martinus Delrio lib. 2. disquisit. quest. 26. sect. 1. Mortuus enim non est homo, qui homo ex conjunctione animę, & corporis subsistit, ut docet Innocentius noster in cap. in quadam, vers. Sed adversus, de celebrat. Missarum, Clement. 1. §. porro, de summa Trinit. ex D. Thoma & Aristotele probat Navarrus in Manuali, præul. 1. num. 11. Ant. Gomez lib. 3. variar. cap. 3. num. 32. ergo non est ratio, quare credamus per sepulturam vivos cum defunctis communicare: unde excommunicationem post mortem non durare docuerunt Hostiensis in cap. ad hęc, de privil. Archidiaconus in cap. illi qui 6. quest. 1. ergo non est ratio, quare excommunicati sepulturę ecclesiasticę non tradantur. Accedit etiam, nam si ratio ab Innocentio adducta esset vera, sequeretur, leprofos, cum quibus in vita non communicamus, cap. 1. de conjug. leproso. cap. 2. de Eccles. edific. non posse sepeliri in Ecclesia; & fures, raptores, & similes, cum quibus in vita communicamus, posse ecclesiasticę sepulturę tradi; cum contrarium certum sit, cap. 2. de sortis, cap. 2. de raptor. cap. unic. de torneam. Ergo non est vera ratio adducta ab Innocentio. Tandem adversus eam partem, in qua docetur, excommunicatorum corpora intra Ecclesiam sepulta exhumanda esse, obstat; nam defunctorum corpora femel sepulta non possunt exhumari, etiam ut in alium locum transferantur inconsulto Principe, l. Divi fratres 39. §. 1. ff. de relig. l. 2. ff. de cadaver. punit. probant Fornerius lib. 5. rerum quotid. cap. 6. Gutherus lib. 2. de jure Pontif. cap. 9. ergo non exhumandi sunt statim excommunicati. Accedit, nam tempore interditi regulanter nemo intra Ecclesiam sepeliri potest, Clement. 1. hoc tit. sed si aliquis eo tempore in Ecclesia sepeliatur, exhumandus non est, Glossa in cap. si civitas, de sentent. excom. ergo similiter excommunicatus, si de facto in Ecclesia sepeliatur, non idè est exhumandus.

Quibus difficultatibus minime obstantibus vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, omnes defunctos tradendos esse sepulturę, nisi specialiter prohibiti reperiantur sepeliri; pluribus enim in pęnam alicujus immanis sceleris commissi sepultura denegatur, quę pęna non exilis, immò & gravis apud omnes nationes fuit; quare olim vix nisi Biotanathis, & paricidis imponebatur, ex Aegesippo, & Josepho probat Girald. de var. sepel. ritu, pag. 647. quia ex Platonis opinione inculptorum animę per centum annos aberrare credebantur, nec Acheronte recipi unde Virgilius ajebat:

Hęc omnis, quam cernis, inops, inbumataque
rurba,

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fruenta
Tranti-

*Transportare prius, quam sedibus ossa quierunt;
Centum errant annos, volitantque haec litora
circum,
Tunc demum admissi signa exoptata reuisunt.*

Tertulianus de anima, ibi: Creditum est, insepul-
tos non ante ad inferos redigi, quam iusta perciperent.
Unde iure Romanorum insepulta manebant cada-
vera eorum, qui proditorii, seu perduelles fuerant,
l. minime 35. ff. de relig. l. liberorum. §. 3. ff. de his,
qui norant. infam. quod & de aliis nationibus idem
probat Spondanus de cæmeteriis lib. 2. p. 1. cap. 7.
Item insepulti jacebant parricidæ, l. quod si nulla
10. ff. de relig. l. 9. ff. ad legem Pompejam, latè illu-
strant Solorzanus de parricid. cap. 22. §. 23. For-
nerius 2. rer. quotid. cap. 16. D. Joannes Ramos eo-
dem tract. d. lib. 2. cap. 7. Item illi, qui sibi mor-
tem consciverant, ut probavi superiori commen-
tario. Etiam sacris canonibus plures ob majora sce-
lera sepulturâ privantur; nam licet ævo sancti
Chrysostomi neminem, quantumvis noxium, pri-
vatum esse sepulturâ, saltem post unum, vel alte-
rum diem, ipse Chrysostomus testetur sermon. 35.
in 1. ad Corinthios, contrarius tamen usus invaluit,
ut cum multis docent Carillo in bullam defuncti. 2.
p. cap. 4. §. 4. num. 50. Spondanus de cæmet. lib. 2.
tota part. 1. quare sepulturâ privati cœperunt infi-
deles, Judæi, Hæretici, & Schismatici, cap. Ec-
clesiam 27. cum seq. de consecr. dist. 1. etiam post
mortem detecti fuerint, cap. sanè 24. q. 2. item
eorum defensores, & receptatores, cap. sicut ait, de
heretic. excommunicati notorii, & vitandi, ex hoc
textu, & supra citatis. Item interdicti nominatim,
cap. in nostra, hoc tit. cap. cum in partibus, de verb.
sign. Clement. 1. de heretic. & illi, quibus est Ecclē-
siæ ingressus prohibitus, cap. is cui, de sentent. ex-
com. lib. 6. blasphemii, cap. statumus de maledic.
monachi proprietarii, cap. super, de statu monach.
raptores impœnitentes, cap. super eo, cap. in lic-
tis, de raptor. fures, & latrones, qui in furando occi-
duntur, cap. 2. de furtis, decedentes in torneamen-
tis, cap. 1. de torneam. qui in duello, seu singulari
certamine occisi fuerint. Concilium Trident. sess.
15. de reform. cap. 19. Concilium Frising. anno
1440. can. 10. Presenti constitutione ducimus inhi-
bendum universis clericis nostræ diocesis, ne suscipi-
ant, decollatos, vel alios qualitercunque sententiæ
mortis traditos in torneamentis studio publicis, specta-
culis, aut alios occisos, vel subito defunctos, qui non
eodem anno confessi, vel alias in mortibus peccatis
morte præventi fuerint, vel non receperint Eucharis-
tiæ Sacramentum, nisi de consilio Sacerdotum du-
xerint abstinentium, tradere præsumant ecclesiasti-
cæ sepulture absque licentia nostra. Incendiarii,
qui odio, vel malo studio ignem appoluerunt,
dicto cap. in licitis, de rapt. item qui decimas à
laicis acceptas Ecclesiæ non restitunt, cap. pro-
hibemus, de decimis: qui absque causa absti-
nent à communione Eucharistiæ ultra annum,
nisi signa contritionis ostenderint in morte, cap.
omnis, de penit. exenterrantes cadavera, extra-
vag. detestabili, hoc tit. inter communes: refert
Joannes Major in 4. dist. cap. 45. quæst. 4. Tan-
demque omnes publici peccatores decedentes
notoriè in ipso peccato, ut sunt usurarii, con-
cubinarij, & meretrices, cap. quibus. cap. non
estimemus 13. quæst. 2. cap. quia in omnibus, de
usuris, cap. quanquam, eodem tit. in 6.
Et olim etiam ecclesiastica sepultura denegaba-
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

tur illi, qui presbyterum tutorem designasset in
testamento, cap. neque, dist. 88. & sanctimoniali
irreligiosè viventi. Concilium Rhemense sub
Eugenio III. apud Baronium tom. 12. anno 1148.
omnes enim supra relati, cum psalmis, & cantu
juxta veterem Ecclesiæ morem, quem illustrat
Theophilus tom. 15. in Heterocl. p. ult. quæst. 4.
fol. 539. & oblationibus prohibentur ad Ecclē-
siam deferri, & clerici eos ad sepulturam fufci-
pientes, excommunicationem incurrunt, five ex-
empti sint, five non. Clement. 1. hoc tit. immò
& exemptos excommunicatos sepelientes potest
Episcopus punire, ut latè probat Gibalinus de
censuris disquisit. 7. quæst. 2. fol. 224. de quibus
omnibus prohibitis sepeliri in Ecclesia inte-
grum tomum edidit Murga tom. 2. disquisit.
mor.

Deinde sciendum est, non esse in morte com-
municandum cum quibus non communicaba-
tur in vita; & nefas esse cum illis communicare
post obitum, cum quibus fas non erat preces
effundere, cap. quicumque 12. q. 3. cap. sanè 24.
quæst. 2. cap. ad hæc 5. de privil. juncta integrâ
ibi: Quoniam grave sit eis in morte communicare,
quos dum viverent, Ecclesia a suo sinu pro suis ex-
cessibus segregavit. Nec solum oratione, verum &
sepultura cum defunctis communicatur; sepul-
tura enim res spiritualis, seu actio spiritualis
est; unde satis videtur cum defuncto communi-
care, qui illum sepulture ecclesiasticæ tradit:
immò & per sepulturam infra eandem Ecclē-
siam inter eosdem defunctos communionem dari,
latè probat Spondanus de cæmeteriis lib. 4. p. 1.
cap. 7. per totum; & id suadet nonnullis gra-
vissimis exemplis. D. Gregorius lib. 2. dialog. 23.
in miraculis Sancti Benedicti ait de duabus
sanctimonialibus, quibus ipse sanctus ob lingua
intemperantiam excommunicationem communi-
catus fuerat; cum ipsæ pristinis moribus nihil
mutate, brevi diem obeuntes, sepultæ in Ecclesia
essent, quotiescunque in ea Ecclesia Missarum
solennia celebrarentur, atque ex antiquo more
diaconus clamaret, Si quis non communicat, det
locum; visas eas esse de sepulchris suis progre-
di, & exire, quousque à sancto Benedicto ab
excommunicatione absolute fuerunt. Etiam re-
fert Joannes Moscus in Prælo Spirituali. cap. 40.
Cofinam Abbatem Lauræ, virum singularis re-
ligionis, ac fidei, sepultum fuisse in monumen-
tubi sepultus fuerat quidam Episcopus occul-
tus hæreticus, & singulis noctibus auditum
fuisse clamantem, Noli me tangere hereticæ, ne
appropinques mihi, inimice sanctæ catholicæ fidei.
Alia tradit Spondanus ubi supra. Equissimum
ergo est; ut corpora eorum; quos peccata in ba-
ratarum detrudunt; longè segregentur à sepul-
chris eorum, quos pietas ad caelum evehit; &
ne communicemus cum mortuis; cum quibus in
vita non communicabamus.

Ex quibus jam apparet vera decidendi ra-
tio ad nostrum textum; nam cum omnis com-
municatio prohibita sit cum excommunicatis jam à
temporibus Apostolorum in can. 11. ibi: Si quis deciden-
cum excommunicato simul oraverit, communione di-
privetur; & cap. sicut Apostoli, cum sequenti. 11. q. 3.
Rectè statutum est, ne excommunicatum sepul-
tura ecclesiasticæ tradamus, ita in divinis com-
municare non licebat: sepultura enim; si atten-
dimus locum, si inspicimus divina officia; quæ
Bbb 3 in

in exequiis celebrantur. si orationes, quas fundit Ecclesia, consideramus, actio spiritualis est; unde non licet in ea cum excommunicato communicare, nec illi defuncto debet in Ecclesia ingressus permitti, cui in vita prohibitus erat. Pro cuius rationis illustratione expendo Marciani responsum in l. 2. ff. de cadaveribus punit. ubi ait Consultus, cadavera eorum, qui in insulam relegati, aut deportati erant, non posse etiam post mortem intra civitatem transferri, & sepeliri, quod & agnovit Ovidius lib. 3. Tristium eleg. 3.

*Quantum erat, o magni perituro parcere Divi!
Ut saltem patriâ contumularer humo.
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam,
Exsul ut occiderem nunc mihi vita data est.*

Et licet tempore Ovidii licuisse corpus defuncti relegati ab insula efferri, & in patriam sepeliri, existimet D. Nicolaus Antonius de exilio lib. 1. cap. 15. contrarium tamen, & rectè, docuerunt Albericus Gentilis in lect. Virgil. cap. 2. D. Josephus de Retes ad l. 4. ff. de interd. & releg. & in addit. Nec contrarium docuit ipse Poëta in vers. sequent. ibi:

*Ossa tamen sacito parvâ referantur in urnâ,
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non vetat hoc quisquam: fratrem Thebana parentum
Supposuit tumulo, Rege vetante, soror.*

Nam ibi Ovidius tantum intendit suadere conjugem, ut furtivè ossa sua in patriam reducat; unde ait, ut in parva urna ossa referantur, ut facilè furtim in patriam possint asportari: quod & suadetur exemplo Thebanæ sororis, quo utitur Ovidius, cuius historiam refert D. Josephus de Retes ubi supra. Et hodie exulem non posse sepeliri in Ecclesia suæ patriæ, docent Samuelius in praxi de sepult. tract. 2. disp. 1. contr. 6. conclus. 15. Murga tom. 2. disquisit. mor. disquisit. 24. Rectè ergo in presenti deciditur, excommunicatum, qui relegato comparatur, Tertul. de præscrip. cap. 30. quare excommunicationem exilium finitivum dixit Alex. I. epist. 1. apud Turr. lib. 1. contra Magdeburg. cap. 7. ut D. Nicolaus Anton. dicto lib. 1. cap. 7. num. 11. & cap. 13. nu. 14. Illustr. D. Franc. Ramos in syntagmate pro Episcop. Lusit. proposit. 3. num. 97. non esse intra Ecclesiam sepeliendum. Exemplis aliarum religionum hoc etiam illustrat Spondanus, de cæmeteris lib. 2. cap. 1. facit mos Gentilium, apud quos quemcumque iratus Jupiter vindicasset, fulmineque percussisset, ut Diis invisum, insepultus projiciebatur. Virgilius lib. 2. Æneid.

*Impridem invisus Divis, & inutilis annos
Demoror, ex quo me Divum pater, atque hominum
Rex
Fulminis afflavit ventis, & contegit igne.*

Immo et si excommunicatus defunctus intra Ecclesiam sepeliatur, debet exhumari, tanquam injustè sepultus, ut contigit aliis, quibus jus sepulturæ denegatur, ut de quodam proscripto Senatus censuit apud Livium lib. 48. ad finem, ibi: *Senatus ossa eius monitu Pontificum, tanquam loco sacro non rite posita, inde removit, quamvis & ante, & post multos eodem loco sepelirent.* Inde apud Lampridium in Commodo, illæ Senatus conclamationes: *Innocentes sepulti non*

sunt, parricide cadaver extrahatur. Apud Quintilianum declamat. 299. extat declamatio sub hoc titulo: *Ossa eruta parricide.* Quam exhumationis præxim, tam apud Gentiles, quam Catholicos receptam, latè illustrat Spondanus de cæmeteris lib. 3. p. 1. cap. 4. cum sequent. Sed si cadavera excommunicati ab aliis fidelium discerni non possint, exhumari non debent, propter confusionem, cuius ratione plura permittuntur, quæ aliàs prohiberentur, cap. cum tu, de usuris, c. significasti, de homicid. cap. si duobus, de appellat. cap. quam magnum 23. q. 4. cap. cum sit, de Judæis, cap. cum omnibus, 81. dist.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; licet enim regulariter crimina morte extinguantur, tamen pœna semel pro eis imposta durat etiam post mortem, dicta l. 2. ff. de cadaver. punit. unde cum excommunicatio inflicta est in vita ipsius delinquentis, comitatur ipsum, & durat donec reconcilietur Ecclesiæ, præcipuè cum excommunicatio liget animam, quæ immortalis est, non verò corpus: unde etiam post mortem potest durare; an vero possit & noviter imponi, dicemus in cap. de heretic. Nec obstat, deesse hoc casu rationem pœnæ; nam in privatione sepulturæ, licet desit emendatio peccatoris, adest tamen exemplum, seu terror aliorum, qui dum vident decedentes in excommunicatione ab Ecclesiæ sepultura reijci, & omnibus suffragiis privati, arcubentur à delictis, quæ habent excommunicationem annexam; & si forsitan in eam incidant, reconciliationem antemortem efflagitant. Nec obstat augmentum primum ipsius difficultatis, quo moti Lutherani, Calvinistæ, & alii Novatores, existimabant, ob heresim neminem privandum esse jure sepulturæ ecclesiasticæ; quos doctè refellit Spondanus in suo perdocto tractatu de cæmeteris sacris, quem huius erroris refellendi occasione, magnâ eruditione plenum in lucem edidit; is enim lib. 4. p. 3. cap. 1. ait, iustè eos privari sepulchris majorum, nec amplius dici posse propria sepulchra; siquidem aut commercium, aut communio cum illis non est; quæ doctrina etiam ad excommunicatum sepulturam privandos, etiam in sepulchris majorum, satis propiè adaptatur. Nec obstat secundum augmentum ipsius difficultatis; quamvis enim reverè corpus defuncti non sit capax communionis spiritualis, quia tamen eundem hominem representat, & supponit in vivente fuisse jus ad sepulturam, quæ actio spiritualis est, tum propter divina officia, quæ in exequiis celebrantur, tum propter orationes, quas effundit Ecclesia; inde si non licuit orare cum vivo, quomodo cum eo defuncto licebit communicare? Quamvis enim non adsit anima, quæ tantum dici potest excommunicatione ligata, adest tamen corpus, quod huiusmodi anima vivificavit, vas, & organum latanæ; per quod infelix anima scelera commisit, quæ excommunicationem meruerunt; corpus enim ipsam personam excommunicatam representat: unde iustè Ecclesia decrevit cum eo communicandum non esse per sepulturam ecclesiasticam. Nec obstat augmentum huius difficultatis ex casu leproforum deductum; nam licet Abbas Pannorm. in presenti textu existimaverit, leprosos non esse admittendos ad sepulturam cum aliis fidelibus, ideoque in cap. 2. de Ecclesiis adific. statuit, ut leprosi habeant sibi specialem Ecclesiam cum cæmeterio; tamen contrarium communiter docetur à repetentibus in presenti. Nec tunc obstat ratio ab Innocen-

tio hic adducta; nam causa prohibita communio cum leproso non est perpetua, sed temporalis, propter infirmitatem, quæ cessat per mortem; unde deficiente causâ prohibitionis, cessat prohibitio; causa enim est metus contagii, qui post mortem dari non potest; unde leprosi poterunt cum aliis fidelibus in Ecclesia sepeliri, nisi propter festorem, vel similem causam habeant cæmeterium proprium, quia tunc in eo debent sepeliri. Nec quod de furibus, raptoribus, & aliis dicebamus, obstat; nam cum illis prohibita non est communio in vita, propter spem penitentia, quæ cum desit post mortem, ideo illi publici peccatores, qui impenitentes decedunt, privantur sepultura Ecclesiastica. Nec obstat secunda difficultas supra expensa; nam principium illud juris procedit, quando defunctorum corpora sunt perpetua sepultura ritè, & rectè tradita; tunc enim facile non sunt exhumanda, & transferenda in alium locum: at verò cum injustè, & per violentiam sunt sepulta in loco alieno, & competenti, debent exhumari, & exteriùs projici, argumento textus in *l. is 7. ff. de relig.* unde cum in præsentis casu corpora excommunicatorum fuissent sepulta in Ecclesia per violentiam propinquorum, & ita injustè, & in loco illis non competente; ideo jubentur exhumari, & extra Ecclesiam projici. Nec argumentum deductum ex casu fidelis sepulti tempore interdicti aliquid facit; nam nullibi legitur statutum, ut tempore interdicti sepultus exhumetur, nec id provenit ex natura interdicti; unde cum pœnæ sint restringendæ, ideo pœna in præsentis non est protrahenda ad fideles sepultos tempore interdicti, ut docet Gibalinus de *cenfur. disquis. 2. 1. p. in fine.*

8. *Exponitur cap. nobis 28. de sent. excom. de sent. cum.*
Sed superiori assertioni obstat textus in *cap. à nobis 28. de sent. excom.* ubi proponitur, Petrum excommunicatum, per aliquod tempus signis penitentia datis, sed ante absolutionem decessisse, quaesitum fuit, an sepeliendus esset in Ecclesia, & pro eo orandum esset? Cum quaestioni Innocentius III. respondit, illi succurrendum esse per absolutionis beneficium, sepeliendumque cum esse intra Ecclesiam, quia quoad Deum fuit absolutus, licet quoad homines excommunicatus decessisset. Ex quo textu aperte deducitur, decedentem in excommunicatione, cum quo in vita non communicabamus, sepeli posse intra Ecclesiam, & per consequens cum ipso in morte communicari posse. Cui difficultati ut satisfaciat Barbosa in *capite ad hoc 5. de privil. discrimen* agnoscit inter excommunicatum decedentem datis penitentia signis, iam sepultum; & adhuc sepulture non traditum: primo casu non exhumandum, sed absolvendum esse affirmat; secundo verò casu non esse sepeliendum intra Ecclesiam. Sed hæc solutio aperte convincitur ex eo, nam si ille excommunicatus, quia penitentia signa dedit, non est exhumandus; quare etiam non est sepeliendus, cum eadem ratio militet in uno casu, ac in alio. Quare hæc solutio omnia verius dicendum est, præsentis textus decisionem non habere locum, cum excommunicatus absolutus fuit, vel in ipso mortis articulo, vel post mortem, quia dedit signa contritionis; excommunicatio enim, sicut alia quilibet censura, tamdiu confert suum effectum, quamdiu manet; tamdiu verò durat, quamdiu

non tollitur per absolutionem, quæ potest impartiri vel in ipso mortis articulo, *cap. final. hoc rit. vel post mortem, ante, vel post humationem.* Gibalin. de *cenfur. pag. 1. disquis. 4. quest. 9. corol. 5.* Igitur cum excommunicatus, qui signa penitentia in vita dedit, possit absolvi etiam post mortem, rectè in *dict. cap. à nobis*, docetur, ejus corpus posse in Ecclesia sepeliri, quia talis absolutio retrahitur ad tempus, in quo dedit signa penitentia, & per eam declaratur decessisse absolutum, atque intra gremium Ecclesie: quare cum possint alii fideles cum eo in vita communicare, quid mirum, ut etiam post mortem per sepulturam cum eo communicetur? Et excommunicatum in foro interno absolutum, non verò externo, posse sepeliri in Ecclesia, probat Araujo *rit. 3. quest. 31.*

9. *Exponitur Clement. 1. hoc rit.*
Secundo supra traditis obstat textus in *Clement. 1. hoc rit.* ubi traditur, eos, qui propria temeritatis audaciâ in cæmeteriis publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos sepelierunt, ipso facto excommunicationis sententiam incurere. Ex quo textu expressè deducitur, excommunicatos occultos impunè posse in Ecclesia sepeliri: ergo licet saltem occultos excommunicatos ad sepulturam admittere. Pro cuius textus expositione sciendum est, præsentis textus temporibus nullum excommunicatum majori excommunicatione (licet absque ratione ad excommunicatos minori excommunicatione idem protrahat Glossa in *dict. Clement. 1.*) posse in Ecclesia sepeliri, & sepultum esse exhumandum; quod restrictum fuit per PP. Concilii Viennensis in *dict. Clement. 1.* ad publicè excommunicatos; ac tandem per Joannem XXII. in *Extravag. ad evitanda*, ad denunciatos, vel notorios clericos percussores. Cum enim tantum cum eis prohibita sit fidelibus in vita communicatio, ita etiam & in morte cum illis tantum inhibita censetur, ut docent Gutierrez *lib. 1. canonic. part. 1. num. 30.* Suarez de *cenfur. disquis. 12. sect. 4. num. 5.* Ricciulus de *jure person. lib. 4. cap. 60. num. 45.* Layman, Villalobos, & alii, quos sequitur Gibalinus de *cenfur. 2. part. disquis. 7. quest. 2.* Unde cum temporibus Innocentii III. cum omnibus excommunicatis, denunciatis, sive non, communicatio fidelibus esset prohibita, ideo nullâ adhibitâ distinctione illis denegatur Ecclesiastica sepultura.

10. *Intelligitur cap. 2. de sacram. non iter.*
Tertio obstat textus in *cap. 2. de sacram. non iter.* ubi cum tempore cujusdam schismatis, (cujus historiam ibi retuli) nonnulli defuncti ab ipsis schismaticis fuissent in Ecclesia sepulti, & quidam clerici similiter schismatici, & degradati celebrarent Missæ sacrificium in ipsa Ecclesia, & cum ornamentis Catholicorum, quaesitum fuit ab Honorio III. an defuncti essent exhumandi altariaque denuò consecranda, & ornamenta benedicenda? Et respondet Pontifex, nec corpora esse exhumanda, nec altaria reconcilianda, aut vestimenta benedicenda. Ex quo textu ita conficio argumentum: Schismatici sunt extra communionem Ecclesie. D. Ambrosius *lib. 7. in Lucam, cap. 11. ibi: Omnes hæreticos, & schismaticos a regno Dei, & ab Ecclesia intelligi separatos*; & ideo non Dei, sed imundi spiritus omnes schismaticorum, & hæreticorum esse conventus, docuit D. Hieronymus ad *epistolam D. Pauli ad Titum, cap. 3. ibi: Inter schisma, & hæresin hoc interesse, quod hæresis pervertit.*

peruersum dogma habeat, schisma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separet. D. Augustinus de fide & symbolo, cap. 10. ibi: Quapropter me hereticus pertinet ad Ecclesiam Catholicam, qua diligit Deum, nec schismaticus, quia diligit proximum. Expressius Fulgentius de fide ad Petrum, cap. 38. ibi: Non solum omnes Paganos, sed etiam omnes Iudeos, hereticos, & schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam finunt vitam, in ignem aeternum iuros. Plura Spondanus de Cemeteryis parte. 1. libro 4. capite 2. & libro 1. part. 4. capite 4. Sed isti semel sepulti non exhumantur: igitur nec excom-

municati exhumari debent. Cui difficultati respondendum est dicendo, in eo textu defunctos sepultos; non fuisse excommunicatos, vel schismaticos, sed fideles laicos, qui fuerunt sepulti ab ipsis schismaticis; unde dubitabatur, an defuncti sepulti essent exhumandi, non quia ipsi schismatici decesserant; sed quia tempore schismatis, & ab schismaticis fuerant sepulti; quo casu recte ait Honorius, eos exhumandos non esse, quia cum eis communicabatur in vita; unde tanquam ritè, & rectè sepulti, non debent exhumari. Dicemus in cap. consuevit, de consecr. Ecclesie.

CAPUT XIII.

Honorius III. (a) Magalonenſi Episcopo

A Bolendæ consuetudinis, nec non abominabilis corruptelæ apud Montem Pessulanum vitium, sicut dicitur, inolevit, ut videlicet decedentibus non prius permitatur effodi sepultura, quam pro terra, in qua sepeliendi sunt, certum pretium Ecclesiæ persolvatur. Quia igitur id longè est à regula pietatis, & ab Ecclesiæ honestate, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus cum loci dicecesanus existas, inhibeas clericis, ne quidquam omnino præsumant exigere hac de causa: injungens laicis, ut laudabilem consuetudinem erga Dei Ecclesiam piâ devotione fidelium introductam obseruent, ne fermento hæreticæ pravitatis illam corrumpere videantur sub prætextu Ecclesiasticæ puritatis.

NOTÆ.

(a) **M**agalonenſi.] Textus iste in hac Raymondii mundi collectione tribuitur Innocentio III. sed male, cum non reperitur inter epistolas ipsius Pontificis, nec in tertia aut quarta collectione: extat verò in quinta compilatione Honorii III. sub hoc tit. cap. unic. unde restituenda est ita inscriptio: *Honorius III. Magalonenſi Episcopo.* Magalonenſis civitas est Provincia Narbonensis in Gallia, in insula maris mediterranei posita, in ditone Arecomitorum, olim Episcopali Cathedrâ decorata, sed postea ob barbaricas incursiones penitus desolata, unde Cathedra Episcopalis translata fuit in Substantionem, demum in montem Pessulanum à Paulo III. anno 1536. qui mons distat à mari mediterraneo decem milliariibus, & temporibus Honorii III. erat in dicecesi Magalonenſi, ut constat ex hoc textu, ibi: *Cum loci dicecesanus existat.* Scribit autem in præfenti Honorius Bernardo, qui tunc in Ecclesia Magalonenſi florebat, de quo plura fratres Sarmat. *rom. 3. Gal. Christ. fol. 1.*

baptismo, & sepulturis nihil unquam exigatur. Innocentius II. in Synodo Romana, can. 8. ibi: Præcipimus, ut pro christiatis, olei sacri, & sepultura acceptione nullum vendicationis pretium exigatur. Concil. Meldense can. 72. Metense can. 2. ibi: Et pro sepultura nullum pretium detur. Biterrense, can. 2. ibi: Nullus pretium pro sepultura accipiat. Turon. can. 6. relatum post Concil. Lateran. p. 2. cap. 10. ibi: Pro sepultura nulla cuiuspiam pretii exactio intercedat. Rhemenſe sub Eugenio can. 10. Triburiense can. 16. In Capitul. Caroli can. 21. ita cavetur: Sepultura gratis concedenda, nec muneris quicquam pro ea accipiendam. In Capitul. Heraldii Turonenſis ad annum 856. cap. 77. ita legitur: De venditionibus sepulchrorum, & de his, qui pro sepultura munera exigunt, ut severiter puniantur: & distringantur. Concil. Lateran. sub Innocentio III. Ratisbonense si b Laurentio Cardinali, can. 5. & 6. D. Hieronymus 99. in Genesim cap. 23. & in constitutionibus Riculphi Sueſſion. Episcopi, que extant ad calcem operum Hinemari, cap. 18. ibi: Sepulchras mortuorum ecclesiasticâ honestate, & pietate minusque presbyter disponat, & ne pro sepelendis mortuis gena exquirat. Illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa, Suarez de relig. rom. 2. tract. 2. lib. 4. cap. 4. Jul. Lavorus tit. 2. lucubr. cap. 10. ex mem. 2. pluribus relatis Diana p. 2. resol. tract. 1. resol. 57. Antonius August. in epit. jur. lib. 26. tit. 13. Fridericus Lindembrog. in glossar. legum antiq. verbo Sepultura pretium. Le-maitre lib. 1. de jurib. Episcop. cap. ult. Mancinus sacri juris controver. dissert. 29. & 30. & de triplici juris collat. cap. 32. P. Gregorius lib. 1. partit. titul. 17. cap. 5. Chopinus lib. 2. sacri. pol. titul. 7. n. 19. Vicecomes de rubus Miſſe volum. 2. lib. 4. cap. 21. Spondanus de cemet. lib. 1. p. 2. cap. 9. num. 3. Balduinus ad novel. 43. Justin. Barbosa lib. 2.

COMMENTARIUM.

2. **E**X hoc textu communiter deducitur sequens assertio: *Pro sepultura in Ecclesia præstanda pretium exigere non debet.* Probant eam textus in cap. quæsta 12. cap. postquam 13. cap. in Ecclesiastico 14. cap. præcipiendum 15. 13. quæst. 2. cap. plerique 7. de pactis, cap. ad Apostolicam, cap. suam, cap. dilectos, de simon. D. Gregorius lib. 7. epistol. 4. indict. 1. epistol. 56. indict. 2. Urbanus II. in Concilio Claramont. can. 8. ibi: *Nullus demceps pro sepultura pretium exigat.* Et in Concilio Placent. can. 14. ibi: *Præcipimus, ut pro christiatis. &*